

УДК.657.221

Зеленко С.В., к.е.н., старший викладач

Луцький національний технічний університет

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ В КОНТЕКСТІ УПРАВЛІННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМ ВИРОБНИЧИМ КООПЕРАТИВОМ

© *Зеленко С.В.*

В статті розкрито основні проблеми організації бухгалтерського обліку та інтеграції аналізу у цей процес. Запропоновано шляхи вирішення на основі логістичного підходу.

Ключові слова. Організація бухгалтерського обліку; організація фінансового аналізу, логістика, користувачі облікової інформації.

In the article the basic problems of organization of record-keeping and integration of analysis are exposed in this process. The ways of decision are offered on the basis of logistic approach.

Key words. Organization of record-keeping; organization of financial analysis, logistic, users of accounting information.

В статье раскрыты основные проблемы организации бухгалтерского учета и интеграции анализа в этот процесс. Предложены пути решения на основе логистического подхода.

Ключевые слова. Организация бухгалтерского учета; организация финансового анализа, логистика, пользователи учетной информации.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Діяльність сільськогосподарських виробничих кооперативів (далі СВК) передбачає ряд особливостей, які вирізняють їх з поміж інших організаційно-правових форм господарювання та здійснюють вплив на формування обліково-аналітичного процесу.

Загальновідомо, що метою бухгалтерського обліку є збереження майна власника та надання об'єктивної, повної і достовірної інформації про діяльність підприємства. Власність, у даному випадку, виступає об'єктом інтересів учасників господарського процесу. Відповідно до класифікації підприємств за ознакою власності, СВК належать до колективної форми, однак особливість формування майна та його розподіл відрізняється від

інших підприємств, оскільки здійснюється на основі пайових внесків членів кооперативу. Їх статус має тривекторний характер, тобто вони одночасно є власниками, працівниками і клієнтами. Тому облікова система повинна відображати інформацію з трьох позицій.

1. Як власники, члени кооперативу формують пайовий капітал, отримують виплати на пай, мають мету максимізувати прибуток. Облік використовується в цілях управління.

2. Члени кооперативу – працівники вкладають свої знання, вміння, навички, отримуючи за це заробітну плату. Завдання обліку полягає у правильному нарахуванні зарплати та утримань із неї.

3. Члени-клієнти зацікавлені у можливості реалізувати власну продукцію кооперативу за ринковою ціною та отримати від нього послуги за собівартістю. При цьому, облік повинен забезпечити своєчасність розрахунків, відображення зобов'язань та надання інформації про фінансовий і майновий стан підприємства [1, с. 12-16; 2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Дослідженню проблем організації обліку та формуванню облікової політики свої праці присвятили багато відомих вітчизняних та зарубіжних вчених, зокрема: М. Білуха, Ф. Бутинець, П. Гарасим, М. Дем'яненко, В. Завгородній, А. Загородній, Г. Кірейцев, А. Кузьмінський, В. Лень, Ю. Литвин, В. Отенко, В. Пархоменко, А. Пилипенко, М. Пушкар, В. Сопко, П. Хомин, О. Шмігель та інші відомі вітчизняні вчені, щодо зарубіжних дослідників, то згадаємо таких як О. Амаг, Х. Андерсон, Дж. Блейк, К. Друрі, Д. Колдуелл, Б. Нідлз та інші. Кожен з названих авторів зробили вагомий внесок в розвиток бухгалтерського обліку як науки.

Щодо методичного забезпечення аналізу господарської діяльності, в тому числі і аналізу фінансового стану, то для його розвитку вагомий внесок зробили у своїх працях такі науковці як Шеремет А.Д., Негашев Е.В., Мец В.О., Ковальов В.В., Любушкин Н.П., Мних Є.В., Савицька Г.В., Чумаченко М.Г., Сопко В.В., Завгородній В.П., Лахтіонова Л.А., Калина А.В., Коробов М.Я., Бутинець Ф.Ф., Мошенський О.З., Олійник О.В., Шморгун, Н.П., Головка І.В., Гадзевич О.І., Басовский Л.Е., Соколова Г.Н., Шкарабан С.І., Федорович Ф.В., Бернстайн Л.А., Цал-Цалко Ю.С., Хеддервик К., Грін В.Г. та багато інших. Однак з поміж великої кількості

досліджень в цьому напрямку, поза увагою лишається розвиток взаємного доповнення та поєднання організації обліку і аналітичного інструментарію, які забезпечують виконання функцій системи управління – обліку, аналізу, контролю, планування, мотивації.

Цілі статті. Визначити основні напрями оптимізації та раціоналізації організації облікового процесу як елемента системи управління підприємством шляхом використання аналітичного інструментарію.

Основний матеріал дослідження з повним обґрунтуванням наукових результатів. В процесі організації обліку внутрішні та зовнішні фактори справляють вплив на формування інформаційного забезпечення користувачів, яке повинне спрямовуватися в межах спільних інтересів суб'єктів господарського процесу. Виходячи з цього, організація забезпечує відповідність інформації вимогам її користувачів щодо своєчасності, спрямованості, деталізації, диференціації та інтерпретації.

Вирішення даної проблеми передбачає застосування різних методів, способів і підходів, а їх взаємозв'язок та узгодженість в процесі формування, обробки, групування, передачі інформації, відповідним користувачам, забезпечується організаційним процесом.

Таким чином, організація обліку виконує особливу функцію, яка проявляється при побудові облікової системи в сільськогосподарських виробничих кооперативах. Шляхом зіставлення особливостей механізмів досягнення оптимальних результатів господарських процесів встановлено, що при організації обліку в СВК здійснюються окремі прийоми, процедури та методи які притаманні логістиці (рис. 1). Саме ж поняття „логістика”, за словами Б.К.Плоткіна, це наукова дисципліна про управління потоками в системах [3].

Основою її концепції є системний підхід до організації управління. Мета логістичної діяльності вважається досягнутою у випадку коли виконуються правила: товар подається за потребою, його якість – висока, кількість – достатня, час надходження – найзручніший, місце доставки – куди потрібно, витрати – мінімальні [4 с. 18]. Можна стверджувати, що логістика це, свого роду, механізм формування бізнес-процесів в контексті їх оптимізації, контролю та управління.

Організація бухгалтерського обліку передбачає оптимізацію та

раціоналізацію інформаційного забезпечення через організаційні регламенти, а обліковою політикою обумовлюється методичні аспекти формування інформаційних потоків. Виходячи з цього, можна виділити логістичну функцію організації обліку в СВК. Правила логістики інтегруються в організаційному процесі щодо руху інформації: вона передається за потребами управління; її якість визначається відповідністю встановленим законодавством та внутрішніми нормативними документами вимогам; кількість інформації обмежується статусом користувача; час надходження обумовлений потребами користувачів та встановленими строками; місце надходження – кому потрібно (в залежності від користувача); витрати на функціонування облікової системи та підприємства в цілому мінімізуються шляхом раціоналізації та оптимізації облікових підсистем.

Одним із ключових аспектів організації бухгалтерського обліку є формування методичної складової, яка базується на виборі альтернативних способів обліку господарських операцій для подальшої обробки інформації та формування фінансової звітності підприємства.

Виходячи з твердження про те, що облікова політика є елементом стратегії розвитку підприємства, виникає потреба у застосуванні аналізу як інструмента вибору та обґрунтування способів і методів обліку фактів господарського життя. Використання аналізу в організації обліку потребує визначення місця, завдань, способів його інтеграції у цей процес, конкретизації напрямів аналізу та інформаційного джерела.

Організаційна схема аналізу (рис. 2) дозволяє розкрити його місце, етапи здійснення і мету, в процесі формування облікової політики сільськогосподарських виробничих кооперативів. Особливістю даного підходу є постійний взаємозв'язок відповідності мети та результату, досягнутого при обґрунтуванні досліджуваного методу бухгалтерського обліку.

Мета аналізу реалізується через виконання завдань, які впливають на зміст складових організаційної схеми. Досягнення позитивного результату залежить від потреб власників, вимог нормативно-правового забезпечення, яке обмежує вибір методів відображення операцій в обліку та від стратегії розвитку кооперативу.

Рис. 1. Визначення логістичної функції організації бухгалтерського обліку

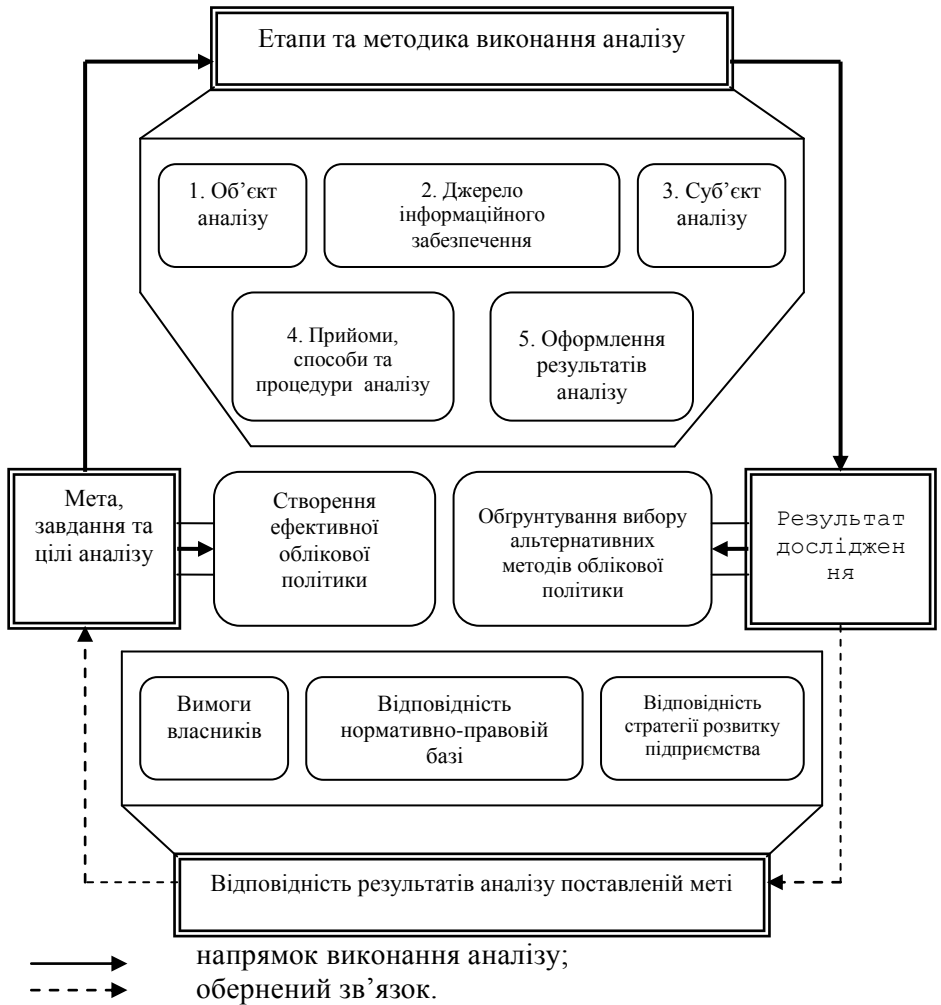

Рис. 2. Організаційна схема фінансового аналізу в процесі побудови бухгалтерського обліку в СВК

Досягнення поставленої мети, при здійсненні фінансового аналізу в межах організації облікового процесу, передбачає вирішення наступних завдань: на основі існуючих об'єктів обліку, для яких передбачено варіанти їх розкриття, оцінки та відображення у фінансовій звітності, обрати необхідні коефіцієнти за допомогою

яких можна отримати інформацію про доцільність вибору; проаналізувати фінансовий стан підприємства, виділити слабкі сторони та на основі цього дослідити можливість застосування інших більш ефективних методів обліку (для оптимізації облікової політики існуючих підприємств); в контексті інформаційних потреб та економічних інтересів суб'єктів господарського процесу обрати відповідні методи та способи обліку операцій в кооперативі; представити результати аналізу та їх обґрунтування керівництву. Отримання відповідних результатів та їх обґрунтування, потребує застосування певної методики розрахунку показників та коефіцієнтів. Дослідження нормативної бази аналізу фінансового стану, дали підстави стверджувати, що застосування конкретної методики аналізу для виробничих кооперативів ускладнене надмірною кількістю показників (більше 30 коефіцієнтів у кожній з них); ряд коефіцієнтів деяких методик містять посилання на вже застарілі форми та статті фінансової звітності, а тому не дають змоги однозначно трактувати результати аналізу; залучені у вітчизняну практику окремі методичні підходи до оцінки фінансового стану із зарубіжного досвіду, не мають перспективи застосування у зв'язку із різними умовами виробництва та різниці у специфіці галузей народного господарства; відсутність галузевого спрямування, у розрізі організаційно-правових форм діяльності, методичного забезпечення ускладнює процес комплексної оцінки фінансового стану суб'єктів господарювання.

Як зазначає професор Малік М.Й. західна фінансова наука має багато напрацювань в сфері фінансового аналізу, однак у вітчизняній практиці ще відсутні зручні та доцільні методики для конкретних цілей аналізу [2, с. 72].

Однією із проблем організації та здійснення фінансового аналізу, є розподіл аналітичної роботи на етапи. Ковальов В.В. розмежовує фінансовий аналіз на дві складові: експрес-аналіз та деталізований аналіз. Такий же підхід у своїх працях використовують Глущенко.В., Глущенко І.І., Мошенський С.З., Олійник О.В, Погостинська Н.Н. і Погостинський Ю.А., Шморгун Н.П., Головка І.В. Інші науковці пропонують виділяти наступні етапи організації фінансового аналізу – Єфімова О.В. визначає такі: читання інформації та її аналіз, Савицька Г.В. стверджує про доцільність застосування наступних етапів: уточнення об'єктів,

мети, завдань та плану проведення роботи, визначення системи показників аналізу, збір і підготовка інформації, порівняння фактичних результатів з плановими та результатами попередніх періодів, проведення факторного аналізу, виявлення резервів, оцінка результатів діяльності та фінансового стану, розробка рекомендацій по використанню виявлених резервів, Коробов М.Я. і Шеремет А.Д. пропонують такі етапи: розробка програми аналізу, окреслення кола інформаційних джерел, здійснення аналізу, підготовка і передача інформації відповідним користувачам.

Малік М.Й. вважає, що недоцільно проводити комплексний аналіз фінансового стану сільськогосподарських кооперативів, натомість пропонує обмежитися експрес-аналізом, мотивуючи це вибором невеликої кількості показників та відстеження їх динаміки.

Висновки. Отже, логістична функція проявляється у чіткій послідовності дій щодо обґрунтування методів, способів, процедур і форм для оптимізації облікового процесу та створення ефективної інформаційної системи за рахунок використання аналітичного інструментарію.

Вважаємо за доцільне використати підхід, за яким аналіз фінансового стану буде проводитися у два етапи: перший – передбачає здійснення експрес-аналізу (аналіз абсолютних і відносних змін статей балансу, виявлення негативних явищ та тенденцій); другий – комплексний аналіз фінансового стану (аналіз за усіма напрямками). Результати аналізу повинні надати можливість внести пропозиції щодо вдосконалення процесу організації обліку, зокрема його методичної складової – облікової політики.

Список використаних джерел

1. Організація бухгалтерського обліку : підручник / [за ред. Ф. Ф. Бутинця]. – Житомир : ПП "Рута", 2002. – 592 с.
2. Сільськогосподарська кооперація: суть та проблеми розвитку в Україні / [за ред. М. Й. Маліка]. – К. : ІАЕ УААН, 1999. – 166 с.
3. Плоткин В. К. Управление материальными ресурсами: очерк по коммерческой логистике / В. К. Плоткин. – Л. : Изд-во Ленингр. Фин.- экон. ин-та, 1991.
4. Кальченко А. Г. Логістика : підручник / А. Г. Кальченко. – [2-ге вид.]. – К. : КНЕУ, 2006. – 284 с.